

GƏDƏBƏYDƏ BİR ŞAİR YAŞAR

VAQIF YUSİFLİ

Poeziyamızın ən çox işlənən və ən çox yadda qalan, öz tabü tərəvətini itirməyən şeir formalardan ikisinin adını çəksəm, qətiyyətlə təəccüblənməzsiniz. Söhbət qoşma və gərayıldan gedir. Xalqımızın şeir təfəkkürünün formalaşması və inkişafında qoşma və gərayılların böyük rolu olub və indi-XXI əsrdə bu inkişaf öz tempini saxlamaqdadır. Aşiq poeziyasının bənzərsiz nümunələri, heç bir vaxt öz gərayıllıq gözəlliyini itirməyən şeir inciləri qoşma və gərayıllar deyilmi? Qurbaninin, Tufarqanlı, Ələsgərin, Xəstə Qasımın, Alının, Molla Cumanın, Şəmşirin qoşma və gərayıllara verdiyi can və ruh poeziyada uğurlu bir ənənə yaratmışdır. XX əsrin demək olar ki, əksər şairləri bu ənənənin davamçıları olmuş, həmin şeir formalarının yüzrlə gözəl nümunələrini yaratmışlar. Səməd Vurğun, Süleyman Rüstəm, Hüseyn Arif, Bəxtiyar Vahabzadə, Nəbi Xəzri, Musa Yaqub, Məmməd Aslan, Hüseyn Kürdoğlu, Məstən Günər, Məmməd İsmayıl, Akif Səməd, Məmməd İlqar, Zəlimxan Yaqub, Zireddin Qafarlı kimi söz ustaları ən gözəl şeirlərini qoşma və gərayılı formasında qələmə almışlar.

Gədəbəyde yaşayan Sahib Camal da bütün şeirlərini qoşma və gərayılı formasında qələmə alır. Onun "Göy yıxıldı göyden yərə" ("Elm və həyat" 2003) şeirlər kitabında yalnız qoşma və gərayıllar toplanıb. İndiyə qədər mənbele bir seçimin şahidi olmamışam.

Təsəvvür edin; 550 səhifəlik bir kitabda təxminən 600 -dən çox şeir

ola, hamısı da qoşma və gərayılı. Bununla mənə, bir səbəblə izah etmək olar.

Sahib Camal bütün söz ehtiyatını, poetik axtarımlarını yalnız bu çərçivədə reallaşdırmağa çalışır.

Burada bir kimsə onu qınaya bilməz.

Təki ortada ŞEİR olsun, səni düşündürən ŞEİR., Sahib Camal öncə dediyim kimi Gədəbəyde yaşayır və onun şeirlərində biz ən çox Gədəbəy dağlarının rəsmini görürük. Sözlə çəkilən bu rəsmlərdə İnsan və Təbiət vəhdəti, Dağ və Şair bütövlüyü nəzərə çarpır.

Düz Babəkden tutmuş Qaçaq Şamile, İgidlərin vuran əli dağlardır. Miskin Abdal olsun, Ələsgərolsun, Ona öz qoşanın dili dağlardır

Gözəl qızla, igid oğullu olmaq, Yaraşır dastanlı, nağıllı olmaq, Ona heç yaraşmır ağıllı olmaq, Dağlar yaranandan dəli dağlardır.

Bilib hər sözünün deyilməyini, Qoymayıb sözünün yeyilməyini, Bir kimsə görməyib əylməyini Çünki bu Sahibin beli dağlardır.

Amma mənə fikrimcə, Sahib Camalın dağlara, ümumiyyətlə, təbiətə sevgisi onun "Ayağından yer almışam dağların" şeirində axtarmaq lazımdır. Həm də bu, onun kitabında olan ən yaxşı şeirlərindən biridir.

Bu şeirlə Sahib Camal Aşiq Ələsgərdən üzübəri dağlar haqqında yazılan inci şeirlər sırasına qoşulmaq iqtidarındadır. Baxın:

Ləpələm, əsən yeli denizdir, Qayığından yer almışam dağların. Söykənmişəm qaya adlı, daş adlı, Dayağından yer almışam dağların.

Yalandan yox, gerçəyindən süzülən, Nə çirkini, göyçəyindən süzülən, Yarpağından, çiçəyindən süzülən, Boyağından yer almışam dağların.

Əlbəttə, Sahib Camalın bu kitabda toplanan altı yüzdən çox şeiri haqqında bircə-bircə, ya da ayrı-ayrı mövzular üzrə söz açmaq iqtidarında deyilm.

Yalnız bəzi məqamları, Sahib Camalın şeir yaradıcılığına zas olan özəl xüsusiyyətləri nəzərə çarpdırmaqla bilerəm.

1. Sahib Camalın qoşma və gərayılları öz forma və quruluşuna görə klassik aşiq qoşma və gərayıllarına ideal sadıqlığı ilə seçilir. Burada mən onun qafiyə və rədif ustalığını xüsusi qiymətləndirmək istəyirəm.

Doğrudur, bəzi şeirlərində tək-tük də olsa, yerinə düşməyən qafiyələrlə rastlaşsın, amma əksər hallarda onun şeirlərində qafiyəyə rədf səliqəsizliyinə rast gəlmirik. Bəs klassik qoşma və gərayıllardan seçilməyən Sahib Camalın şeirləri? İndi XXI əsrdir.

Və təbii ki, XXI əsrin şairi çağdaş dilimizin poetik təfəkkürünə yiyələnməlidir. Əslində, şu proses bizim XX əsr şairlərimizin şeirlərində öz əksini tapmağa başladı. Hüseyn Arifin, Bəxtiyar Vahabzadənin, Nəbi Xəzrinin, Hüseyn Kürdoğlunun, Məmməd Aslanın, İlyas Tapdığın, Məstən Günərin, Akif Səmədin və b. şairlərin qoşma və gərayıllarında dilimizin gözəllikləri ilə yanaşı, məzmun yeniliyi də diqqəti cəlb edir.

Sahib Camal da öz qoşma və gərayıllarında yeni məzmun (XXI əsr insanının duyğu və düşüncələri ilə müşayiət olunan məzmun nümayiş etdirir.

Öz doğma kəndini-Qaramuradlı-nı və Azərbaycan təbiətini təsvirdən tutmuş (kəndin təbiətini, orada yaşayan həmkəndlilərinin mənəvi dünyasını, özünün bu kəndə oğulluq borcunu), Vətənə, türk dünyasına bağlılığını, həyat, cəmiyyət haqqında fikir və düşüncələrini, söz və şeir barədə, insanlıqla bağlı həqiqətləri, sevgi duyğularını, Allaha inamını onun qoşma və gərayılların

da izləmək olar. Deməli, zaman dəyişdikcə, şeirdə də yeni həyat həqiqətləri meydana çıxır. Klassik şeirlərdə -qoşma və gərayıllarda əsasən gözəllərin tərənnümü əsas yer tuturdu, indi isə məzmun rəngərənliyi ilə qarşılaşırıq.

2. Sahib Camalın yeni şeirlər kitabına ön söz yazan professor Yaqub Babayev çox doğru olaraq qeyd edir ki:

"S.Camalın yaradıcılığında diqqəti cəlb edən bir cəhət də onun xalq şeirinə bağlılığıdır. Bu məziyyət onun poeziyasının həm janr çeşidində, həm ruhunda, həm də dil-üslub xüsusiyyətlərində özünü aydın şəkildə büruzə verir. Onun şeir dili duru, saf, şirin və axarlıdır". Mən bu sonuncu fikir üzərində dayanmaq istəyirəm.

Şeirinin dili vəznindən asılı olmayaraq məhz duru və saf olmalıdır. Sahib Camalın qoşma və gərayılları da bu baxımdan təqdirəlayiq hesab olunur. Bir nümunə:

Mən bilirəm dünyaya Gəlməmiş sevdim səni. Ürəyim ağlamamış, Gülməmiş sevdim səni.

Gəzməmiş dağ-daşını, Qatmamış dərd başını, Buludlar göz yaşını, Silməmiş sevdim səni.

Qəm almamış bağları, Mənim kimi ağları, Məcnun ahı dağları, Dəlməmiş sevdim səni.

Ağlayanlar, gülənlər, Qapınıza gülənlər, Həsrətdən ölənlər, Ölməmiş sevdim səni.

S.Camalın xalq şeirinə bağlılığından söhbət gədirsə, təbii ki, onun klassik poeziyamızın aşiq qolundan bəhrələndiyini danmaq olmaz. "Bu çiçəklər saralar da" gərayılısını

o, Abbas Tufarqanlı sayağı yazıb. Amma həmin gərayılıda da təqlid yoxdur, sadəcə, Tufarqanlı şeirinin ruhu duyulur.

3. Söhbət ki, sevgidən düşdü, Sahib Camalın kitabında kəmiyyət etibarilə çoxluğu məhz sevgi şeirləri tutur.

Sahib Camal artıq ömrünün payız çağındadır, amma gənclik sevdəsi, qəlbindəki solmayan hissələr onu tərk etməyib.

Təbii ki, hər yaşın öz sevgisi var, amma bu yaşda da insanın qəlbində sevgi çağlayar.

Öyrənirəm səni indi, Bilirəm sevgi sözündən, Gedirəm, sonra özümə, Gəlirəm sevgi sözündən.

Yaramı bağlada bilmir, Qanıma çağlada bilir, Dərd məni ağlada bilmir, Gülürəm sevgi sözündən.

Darlığımı sev, gen elə, İllə sevmə, sev gün ilə. Yaşayırəm sevgin ilə, Ölürəm sevgi sözündənə.

4. Sahib Camal bu yurdun şairidir və təbii ki, onun şeirlərində də Azərbaycan xalqının həyatı, məişəti, mənəvi dünyamız, məmləkətimizdə baş verən hadisələr, xüsusilə Qarabağ müharibəsi və qələbəmiz öz əksini tapmalıdır. Və tapır da. O, bir Vətən şairi kimi Şuşada dayanan zəfərə sevinir, Azərbaycanın bütövlüyünü arzulayır, Türkiyəni alqışlayır.

Əlbəttə, belə şeirlərin sayını artırmaq lazımdır, həm də ürəkdən tikən çıxaran şeirlər olsun.

Sahib Camal-Gədəbəyde yaşayan bu şair haqqında son sözümdür ki, daha gözəl, daha urvatlı şeirlər yazsın və onun bir şair kimi inkişafı bu kitabda necə inamlı görünürsə, o irəliləyişdən dayanmasın.